

BİLGİ ÇAĞI VE KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE SANAT EĞİTİMCİSİ KİMLİĞİ SORUNSALI

Gülbin ZEREN

Ondokuzmayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim-İş Bölümü, Samsun.

Özet

21. yüzyılda; bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak bilişim ve iletişim alanlarında gerçekleşen değişimler, toplumsal ve kültürel yaşamı da etkisi altına almıştır. Her geçen gün artan bilgi ve teknolojik oluşumlar karşısında, küreselleşme sürecinin de devreye girmesiyle, evrensel ve ulusal değerler arasında ikilem ve çelişkiler yaşayan eğitimcilerin, sorumluluk ve görevlerinin çoğaldığı görüşünden hareketle, genel eğitim dizgesi içerisinde sanat eğitimi veren kurumların ve sanat eğitimcisi kimliğinin yeniden sorgulanması kaçınılmaz görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, sanat eğitimcisi, eğitim dizgesi

THE ART EDUCATORS IDENTITY PROBLEMATIC IN THE KNOWLEDGE AGE AND GLOBALIZATION PROCESS

Abstract

The change in the areas of informatics and communication which led by technological and economical advances, influenced the social and cultural life in the last century. Academicians are faced with the contradiction and dilemmas between the global and national matters. The reason of this contradiction is globalization and new knowledge and technological formations. This situation increases the responsibilities and duties of the art teachers. So that identities of art teachers and school of arts must be rethought.

Keywords: Art, art educator, educational system

Giriş

21. yüzyıla girerken, tüm dünyada ulusal kimliklerin ve sınırların çözüldüğü, ekonomik, siyasal ve sosyal hayatın büyük bir bölümünün küresel dinamikler tarafından belirlendiği gözlemlenebilmektedir. Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı iletişim kaynakları, görsel ve işitsel araçlar, uluslararası platformda bilgi aktarımına farklı bir hız ve boyut kazandırmıştır. Özellikle bilişim ve iletişim alanlarında odaklanan teknolojik devrim, toplumsal ve kültürel kimliğimizi yeni baştan gözden geçirmemizi zorunlu hale getirmiştir.

Kuşkusuz çağın teknolojik, bilimsel oluşumları ve bununla beraber değişime uğrayan sosyo-ekonomik koşulları, düşün ve sanat alanlarına da yansımıştır. Son yıllarda toplum yaşamının her alanda geçirmekte olduğu değişimi içinde en çok tartışılan, konuşulan süreçlerden biri de küreselleşme ve bu süreçle beraber bireysel ve toplumsal yaşamda kendisini gösteren yeni yaklaşım ve söylemlerdir. Nasıl bilimsel ve teknolojik alanda uluslararası etkileşim kaçınılmaz ve zorunlu ise, eğitim ve kültür alanında da dünyadaki değişimler karşısında kayıtsız kalmamaz. Bilgiye erişimin bu kadar hızlanması, kolaylaşması ve iletişim olanaklarının çeşitliliği, çağdaş eğitim

yaklaşımları içerisinde sanat eğitiminde de özgürlüğün ve özgünlüğün zorunlu olduğu bir süreci beraberinde getirmiştir.

Bilgi ve teknolojinin sürekli çoğaldığı bir ortamda sanatçı, kendini tekrar eden yapıtlardan, geleneksel yöntemlerden uzaklaşarak, değişik alanların ifade olanaklarını kullanmaya yönelmektedir. Teknolojinin ortaya koyduğu global bilgi olgusu karşısında kayıtsız kalamayan sanatçı ve sanat eğitimcisi bir taraftan bu sürecin şaşkınlığını yaşarken, diğer taraftan da değişimi anlamaya ve kendine yeni bir kimlik edinmeye çalışmaktadır.

Bütün kültürel dokuları derinlemesine etkileyen ve yaşamın her alanına sızan küreselleşme sürecinin dışında kalabilmemiz mümkün görünmemektedir. Hal böyle iken, kendimizi dışında tutamayacağımız bu kültürel entegrasyon süreci içinde, insanı biçimlendiren ona yeni donanımlar ve tecrübeler kazandıran eğitimcilere çok büyük sorumluluklar düştüğü ortadadır. Küreselleşme süreci ve bilgi çağının, sanat eğitime ve eğitimcisine getirdiği birtakım yükümlülüklerin gündeme getirilmesini esas alan bu çalışmada, Türkiye’de sanat eğitiminde gerçekleştirilen yeniden yapılanma hareketleri ile beraber, sanat eğitimcisinin yeni kimliği tartışmaya açılacaktır.

Çağdaşlığın bir gereksinmesi olarak, toplumsal ve kültürel kurumlarda yeniden yapılanma sürecinin tartışılması yeni bir olgu değildir. Ancak her geçen gün artan bilgi ve teknolojik oluşumlar karşısında, küreselleşme sürecinin de devreye girmesiyle, evrensel ve ulusal değerler arasında ikilem ve çelişkiler yaşayan eğitimcilerin sorumluluk ve görevlerinin çoğaldığı görüşünden hareketle, sanat eğitimi veren kurumların ve sanat eğitimcisi kimliğinin yeniden sorgulanmak üzere ele alınması, bu araştırmanın temel problematığıdır.

Amaç

Bu araştırma, kendini yeniden gerçekleştirme ve yeni kimlik edinme aşamasında tüm evrensel ve kültürel değerlerle etkileşim içerisinde olan çağdaş eğitim sistemimiz içerisinde; sanat eğitiminin öneminin vurgulanmasını ve sanat eğitimcisinin yeni kimlik ve sorumluluklarının tartışılmaya açılmasını amaçlamıştır.

Çalışmada; enformasyon çağı ve küreselleşme sürecinin, toplumsal ve kültürel yaşama ne gibi değişiklikler getirdiği ve bu değişikliklerin bireyi, sanatçıyı ve sanat eğitimcisini hangi yönde etkilediği ele alınarak, bu kaotik ortamda genelde eğitimcinin ve özelde sanat eğitimcisinin yeni kimliği ve bu kimliğin ona yüklediği sorumlulukların ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, alana ilişkin literatür tarama yöntemleriyle gerçekleştirilmiş, eleştirilen, sanat eğitimcisi, toplum bilimci ve sanatçı görüşleriyle biçimlendirilmiştir.

Araştırmada enformasyon çağı ve küreselleşme süreciyle beraber çağdaş eğitim sistemi içerisinde yer alması gereken olgular tartışmaya açılmış, genelde eğitimci ve özelde sanat eğitimcisi kimliğinin değişen toplumsal koşullara göre nasıl biçimlenmesi gerektiği konusunda görüşler ileri sürülmüştür.

Küreselleşme ve bilgi çağının toplumumuza getirdiği sosyal ve kültürel etkilerin son yıllardaki sanatsal yaklaşım ve söylemlere nasıl etki ettiği, bu oluşumlar karşısında sanat eğitimcisinin nasıl bir tavır alması gerektiği konusunda saptamalar yapılmıştır.

Bulgular

21. yüzyılda; bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak iletişim, enformasyon ve bilişim alanlarında gerçekleşen değişimler, toplumsal ve kültürel yaşamı da etkisi altına almıştır. Teknolojinin baş döndürücü biçimde gelişmesi, ekonomik alanda üretim faktörlerinin uluslararası boyutta dolaşımının -değişiminin serbestleşmesini ve ulusal düzeyde sınırların önemini azaltmasını beraberinde getirmiştir. Böylelikle uluslararası alanda ülkelerin birbirlerine olan bağımlılıkları giderek daha da artmıştır. Son yıllarda, mevcut ideolojilerin çözülmeye başlamasıyla beraber, politik ve toplumsal modeller açısından mutlaklar tartışılmaya, sorgulanmaya başlanmıştır.

“Bilgi ve iletişim teknolojileri, toplumsal yapıya etkileri bağlamında ulusal kalkınma stratejileri açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Dolayısıyla bu anlamda yaşanan dönüşümler, gelişmiş ya da az gelişmiş tüm toplumları yakından ilgilendirmektedir. Bu gelişmeye paralel olarak içinde yaşadığımız sürecin adlandırılması ya da tanımlanması konusu önem kazanmaktadır”¹ Yenedünya düzenini ve toplumlardaki yapısal değişimleri açıklamak amacıyla çok sayıda yeni kavram ortaya atılmıştır. Globalizm, enformasyon çağı, neo-liberalizm, postmodernizm, çok kültürcülük, yerelleşme gibi üzerinde sıkça tartışılan ve konuşulan kavramlardır. kavramlar, bugünkü sosyo-ekonomik ve sosyo- politik süreçleri anlamlandırma bakımından

“Berlin duvarının yıkılması ve Doğu Avrupa’daki rejimlerin birbiri ardına çökmesi, Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve o güne kadar dünyada sürmekte olan sistemler çatışmasının tarihe karışmasıyla, seksenli yılların sonundan itibaren dünyada yeni bir düzen kendini göstermiştir”² Ulus- devlet ve ideolojilerin egemenliğinde kutuplaşan dünyada iletişim teknolojilerinin de çoğalmasıyla birlikte yenedünya düzeni olarak “küreselleşme” ve “bilgi toplumu” kavramları tartışılmaya başlanmıştır.

“Nasıl modern/endüstriyel toplumların gelişim sürecinde, yeni kurumlar ve anlayışlar gelişmişse, günümüzde de küreselleşme sürecine paralel olarak bu çağa özgü kurumların ve anlayışların çıkmasına tanık olmaktadır. Ekonomik ve teknolojik faktörler yanında ideolojik faktörler, hem küreselleşme sürecini etkilemekte hem de bu süreçten etkilenmektedirler.”³

Dünya ekonomisine damgasını vuran olgulardan birisi olarak kabul edilen “Küreselleşme, sermayenin dünya düzeyindeki dolaşımının, artık tek tek ülkeler düzeyinde değil, global düzeyde gerçekleşmesi anlamına gelir. Kapitalizm’in sanayi bakımından genişlemesine ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile ekonomik, siyasal ve kültürel düzeyde dünya toplumlarının iç içe girmesi. Aynı zamanda, dünyanın

¹ Nurcan Törenli, *Enformasyon Toplumu ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2004, s. 10*

² Christophe Aguiton, *Başka Bir Küreselleşmenin Aktörleri, Çev: Umut Konuş- Burcu Onar, İthaki Yayınları, İstanbul 2005, s.55*

³ Veynel Bozkurt, *Enformasyon Toplumu Ve Türkiye, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 165*

bir ucunda oluşmakta olan olayların, kararların, çalışmaların ve etkinliklerin ulusal sınırlar ötesindeki toplumları etkileyebilmesidir.”¹

Küreselleşme süreci, yandaşları ve karşıtları tarafından çok farklı biçimlerde yorumlanmaktadır. Kimi düşünürler, küreselleşmeyi kapitalizmin yeni adı olarak değerlendirirken, kimileri de daha hızlı büyüme, yükselen yaşam standartları, yeni fırsatlar, bilginin ve teknolojinin daha hızlı dolanımı şeklinde algılamaktadırlar. “Onu olumlu gelişme olarak değerlendirenler sekülerleşme, liberal demokrasi, serbest piyasa ekonomisi ve hukuk devleti gibi konularda insanlık için kurtuluş olarak görürler ve bunun kaçınılmaz bir son olduğunu da iddia ederler. Hatta, Francis Fukuyama liberal demokrasiyi ideal toplum modeli haline getirirken tarihin sonu olarak gösterir”²

Fukuyama'nın ‘Tarihin Sonu ve Son İnsan’ isimli kitabında, ideolojik yaklaşımların hepsinin de liberal demokrasiye yenik düştüğünü iddia etmesi, tartışmayı farklı boyutlara getirmiştir

“Sovyetler Birliği’ndeki Sosyalizm’in sona ermesi ile birlikte dünyada liberalizm çerçevesinde yeni bir düzen inşaa edilmiştir. Yani liberalizm dünyanın önemli bir kısmını şekillendirmeye başlamıştır. Bu duruma ilk önce ‘yenidünya düzeni’, çok kısa bir zaman sonra ise ‘küreselleşme’ denilecektir. **Cünkü ‘tarihin sonu’ temasının/iddiasının tartışılmaya başlanması ile küreselleşme konusu da tartışılmaya başlanmıştır, ‘küresel ekonomik düzen’in inşası üzerinde durulmuştur.’**³

Hiç şüphesiz, küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı birçok dinamikten söz etmek mümkündür. Bilim ve teknoloji alanında hızlı değişim ve gelişimlerin yaşandığı çağımızda toplumların eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacı da giderek artmakta ve tüm dünya ülkelerinin eğitim politikalarında nitelikli insan yetiştirilmesi konusuna büyük önem verilmektedir. Bu nedenle, eğitim sistemleri, kurumları ve eğitimci kimliğinin sorgulandığı ve daha nitelikli bir eğitim için gerekli koşulların sürekli araştırıldığı görülmektedir.

“Teknolojik değişim, sadece üretim sürecini ve üretilen malın doğasını değiştirmekle kalmamakta, sürecin içindeki insanı emeğinden başlayarak değiştirmektedir. Teknolojik değişim, yeni bilgi ve becerilerin uygulanması demektir. Teknolojik değişim, yeni bilgi ve becerilerin uygulanması demektir. Bu da üretim sürecindeki emeğin değişimi anlamına gelmektedir. Yeni teknoloji, esas olarak daha iyi eğitilmiş, daha becerikli emek gereksinmesini gündeme getirmektedir.”⁴

Her ne kadar küreselleşme ekonomik bir kavram olarak gündeme gelse de, kültürel alana etkileri bakımından oldukça önemli sonuçları vardır. Küreselleşmenin kültürel alana etkilerini inceleyen Waters’ a göre; “Kültürel alandaki küreselleşmenin boyutu ekonomik ve siyasi alanda yaşanandan daha büyüktür”⁵

¹ Mahmut Tezcan, *Postmodern ve Küresel Toplumda Eğitim*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002, s. S.34

² <http://sosyalbilimler.atauni.edu.tr/yayinlar/cilt3/yazi04.htm>

³ Sezgin Kızılcılık, *Küreselleşme ve Sosyal Bilimler*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003, s.6

⁴ Gencay Şaylan, *Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi*, İmge Kitabevi Yayınları, s. 148

⁵ John Tomlinson, Çev: Arzu Eker, *Küreselleşme ve Kültür*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2004, s. 39

Küreselleşme süreciyle birlikte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kültürel ve toplumsal yapıya etkileri de artmış, “sanayi toplumu” sonrasında oluşan yeni bir toplumsal yapıyı tanımlamak için “enformasyon toplumu” kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

“Türkiye gibi henüz gelişmekte olan bir ülkenin enformasyon toplumu tartışmalarının neresinde olduğunun ortaya konması için, şüphesiz ilk incelenmesi gereken boyut, enformasyon toplumunun olmazsa olmaz koşulu olan eğitim-bilim ve teknolojidir.”¹

Genel anlamda eğitimin küreselleşmesi; eğitim yöntem ve programlarında gelişmiş ülkelerle entegrasyon olarak algılanabilir. Ancak, eğitimin asıl sorunu küreselleşmeye entegre olmak değil, küreselleşme gibi daha bir çok olgunun, topluma ve bireylere getirdiği sorunları aşmaktır. Küresel çağda, bireyleri yaşamın değişen dünya gerçeklerine hazırlamak kaçınılmaz görünmektedir. Değişen koşullarla beraber yeni tutum ve değerlerle donanması gereken bireylerin yetiştirilmesi ancak eğitim yoluyla sağlanabilecektir.

Küreselleşme süreci ve bilgi çağında bugün, artık okur-yazarlık kavramının içeriğinin de değiştiğini görmekteyiz. Bilgisayar destekli eğitimin bilinçle kullanılabilmesi, köy- kent, kadın -erkek, doğu- batı, zengin- yoksul ayrımı yapılmadan eğitime katılımda eşitsizliğin ortadan kaldırılması zorunlu hale gelmiştir. Yaş, cinsiyet ve statüsü ne olursa olsun, insanlara eğitimde fırsat eşitliği sunmak gerekliliği ortadadır. “Herkes İçin Hayat Boyu Öğrenme” politikasını benimseyen ülkeler, şüphesiz Küreselleşme sürecini olumlu getirileriyle yaşayacaktır.

Doğru ve nesnel bilgiyi yakalamak, araştırmak ve öğrenmek için fırsatlar yaratmak, tarafsız ve açık tartışma olanakları sunabilecek demokratik bir eğitim sistemini desteklemek eğitimcilerimiz için zorunlu hale gelmiştir. Öğrenmeyi derin ve kişisel bir etkinlik olarak gören eğitim modellerinin her alanda uygulanabilirliği göz ardı edilmemelidir. Eğitimin, her ülkenin kendi kültürel ve ekonomik altyapısına uygun biçimlendirilmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalı, bu konuda ülkesini yeterince tanıyan, yeterli donanımda ve yaşamsal tecrübesi olan uzmanların görüşleri dikkate alınmalıdır.

Acımasız uluslararası rekabet koşullarını göğüsleyebilmek için küreselleşme sürecinden bilinçli bir şekilde yararlanmamız gerekmektedir. Küreselleşme ile birlikte rekabetçi bir eğitim sistemi gündeme gelmiştir. Rekabetçi bir eğitimde ise, yapısal esneklik ve gelişen teknolojiye hızlı uyum söz konusudur. Eğitimde esneklik sayesinde değişimlere hızla ayak uydurmak ve çağın teknolojisini yakalamak olanaklı hale gelebilecektir. “Eğitim programlarının kültürde, teknolojiye, siyasette ve dış dünya ile olan ilişkilerde yaşanan değişim için olan tutum, değer ve bilgileri kazandırmak biçiminde yapılanması, küreselleşmenin eğitim boyutu açısından bir zorunluluk ifade eder. Bu yoldan ders kitapları ve içerikleri yeniden gözden geçirilerek uluslararası düzeyde ilişkilerin kavranması kolaylaştırılmalıdır.”²

Özellikle üniversitelerin küreselleşmenin gerektirdiği şekilde donatılması ve yapılandırılması kaçınılmaz olmuştur. Eğitimi okul duvarlarıyla sınırlandırmak yerine sınır ötesine taşımak ve öğrenmeyi bir yaşam biçimine dönüştürmek küreselleşmenin öngördüğü

¹ Veysel Bozkurt, a.g.e, s. 242

² Mahmut Tezcan, *Postmodern ve Küresel Toplumda Eğitim*, Anı Yayıncılık, Ankara 2002, s. S.55

bir anlayış olarak belirlenmiştir. Bu anlayışa göre, eğitimde hem öğrenci hem öğretmen aktif rol üstlenmelidir. Dolayısıyla çağdaş eğitim bünyesinde gerçekleştirilmesi gereken interaktif bir öğrenme sürecinin gerekliliği gündemi korumaktadır.

“Bilgi networkleri üzerinde eğitimini gerçekleştiren birey, zengin bir içerikle karşı karşıyadır; sadece öğretmene bağımlı/edilgen değildir. Özellikle multimedia ve internet teknolojileri sayesinde mevcut eğitim sisteminden memnun olmayanlar, gerektiğinde dünyanın herhangi bir yerinden istedikleri tarzda eğitim alabileceklerdir.”¹

Türkiye, bilim ve teknoloji ile barışık, herhangi bir dogmaya saplanıp kalmaksızın araştırıp sorgulayan, tartışabilen, özgür düşünebilen bireyler yetiştirmek durumundadır. Bunun gerçekleşmesi ancak eğitim ve öğretimin birliği, yaygın ve laik öğretim ile mümkündür. İnsan haklarına saygılı, doğal ve tarihsel değerlerinin farkında, adil, barışçı, özellikle de kültür ve sanat mirasına sahip çıkacak ve katkıda bulunacak nesillerin yetiştirilmesi hedeflenmelidir.

Tartışma ve Sonuç

Toplumu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarabilmek, ancak çağın dinamikleri karşısında ayakta durabilecek, yaratıcı, bilinçli ve duyarlı bireyleri yetiştirmekle gerçekleştirilebilir. Hızlı toplumsal ve kültürel değişimlerle baş edebilmek, ancak bireylerin bağımsız öğrenme becerilerini, kendi kendilerine öğrenme yeteneklerini geliştirmekle mümkün olacaktır. Bilimde olduğu gibi sanatsal alanda da yeni buluşlar, alternatif yaklaşımlar, yeni değerlendirmeler yapılabilmesi, demokratik bir tartışma ortamı yaratılabilmelidir.

Sanat eğitimi, bireyin içinde yaşadığı dünyayı algılamasında, topluma ve olaylara duyarlı olmasında son derece önemli bir rol üstlenmektedir. “Sanat, toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen, katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşumuna katkı sağlamaktadır”²

Çağın gereği olarak sanat eğitimcisi de sürekli kendini geliştirmeli, yenilemelidir. Ne yazık ki, ülkemizde sanatsal alanda yaratıcılığın ve katılımın gerçekleştirilmesi, özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi açısından özlenen hedeflere henüz varılamamıştır. Çağdaş eğitimin gereği olarak sanat eğitiminde de çağın dinamiklerine ayak uydurabilecek yaratıcı insan tipi yetiştirmek amaçlanmalıdır. Tartışmayı, sorgulamayı gerektiren sanatsal yaklaşımları desteklemesi gereken eğitimciler, küresel rekabeti göğüsleyebilecek, ona hazır ve donanımlı öğrenciler yetiştirmeyi amaç edinmelidir. Bugün, bilgi teknolojilerini kullanarak, çağın değişen koşullarına ayak uydurmasını bilen, ulusal ve evrensel yaşamda etkin katılımın nasıl sağlanacağını çözebilme yetisine sahip sanatçı ve sanat eğitimcilerine gereksinim vardır.

“Çağımız, ussallaştırılmaya yönelmiş, usçu, bilimsellik ve teknolojiye önem veren bir çağdır. Bunu yadsımanın ya da bundan kaçınmanın bir anlamı yoktur. Dolayısıyla sanat eğitimi de, çocuğu, ergeni, genci ve yetişkinleriyle, karşısına aldığı çağdaş bireyleri, çağının yabancı durumuna getirmeden, çağının gereği bilimsellik ve yöntemlerle,

¹ *Veysel Bozkurt, a.g.e, s. 242*

² *Kazım Artut, Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara 2001, s. 96*

sanat hakkında yoğun bilgiler vererek tümel yaşamındaki sanat gerçekliklerine geniş bir kapsam ve kaplam içinde yönelmelidir.”¹

Son yıllarda, çağdaş eğitim sistemi içerisinde, örgün eğitimin her basamağında sanat eğitiminin var edilmeye çalışıldığı ancak, uygulamaların yeterli olmadığı görülmektedir. Çağın koşullarına uygun olarak bugün, örgün eğitimin her basamağında, sanat eğitimine yer verilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Başta ilköğretim olmak üzere, diğer öğretim kademelerinde sanat eğitimi ders saatlerinin azlığı, malzemelerin yetersizliği, ortamın elverişsizliği, öğretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle zorunlu eğitim kademelerindeki öğrencilerin sanat eğitimi başta olmak üzere, sanatın eğitim kurumlarında hak ettiği yeri alabilmesi, gelişebilmesi sağlanmalıdır. Bu da ancak, sanatın gerekliliğine ve önemine inanmış insanlar, çağın gereklerini yakalayabilmiş bir eğitim politikası, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler sayesinde gerçekleşebilecektir.

Çağdaş sanat eğitiminde yeniden yapılanmanın başarılı olabilmesi için sanat eğitimcilerinin olumlu ve üretken bir yapıya sahip olabilmeleri gerekmektedir. Eğitimciler, bu yapılanışa hazır, program kapsamındaki yeni dersleri öğretebilmek için sanat eğitiminde ilave bilgi ve beceriyi öğrenebilecek yapıda ve anlayışta olmalıdır. Çağdaş sanat eğitimi anlayışları sanat eğitimcilerinin oldukça kapsamlı ve çok yönlü yetiştirilmelerini gerekli kılmaktadır. Sanat eğitiminin içeriğinin ve metodolojisinin oluşturulmasına rehberlik edebilecek eğitimcilere ihtiyaç duyulmaktadır. Sanat eğitimindeki yeni yaklaşım ve söylemlerin eğitim fakültelerinde işlevsel duruma gelmesi öğretim üyelerinin etkin katılımı ve programın gerekleri doğrultusunda bilgi ve beceriyle donanmalarıyla mümkün olabilecektir.

Devletin eğitim ve öğretim alanındaki temel rolü, çağdaş bir eğitim sistemi için üretilen stratejinin ve bu strateji çerçevesinde oluşturulan politikaların hayata geçmesini sağlamaktır. Eğitim-öğretim programlarının buna göre düzenlenmesi, izlenmesi, geliştirilmesi ve denetim altında tutulması gerekmektedir. Bu anlayışla hareket eden ülkemizin bilim-teknoloji-sanayi stratejisi ve politikalarıyla eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme strateji ve politikaları arasında tam bir bütünlük sağlanmalıdır. Eğitim-öğretim alanındaki yatırımlara öncelik verilmeli, enformasyon ağının kurulması için gerekli donanımlar sağlanmalıdır. Kültür ve sanat eğitimi, genel eğitim programları içinde çağdaş dünya ile bütünleşmeyi sağlayacak ve katılımı özendirerek bir yapıya dönüştürülmelidir. “Eğitim programlarının verimliliği; uygulanabilirliği, çağdaşlığı, eğitim, araç, gereç ve donanımların varlığı ile mümkündür.”²

Alana özgü deneyim, bilgi ve birikimi olan eğitimciler, öğrencilerine yaratıcılık aşılayabilmelidir. Kişisel yaklaşımlarını, özgün tavırlarını belirleyebilmelerine olanak sağlayan bir platformda yetiştirilmesi öngörülen öğrencilerin, özgün buluşlar ortaya koyabilme becerilerini geliştirmek gerekmektedir.

Varlığını yeni arayışlarla sürdürmeye çalışan sanat eğitimcisi, çağın ona sunduğu tüm olanaklardan faydalanmalı, önyargısız ve esnek bir anlayışla yapıtlar üretilmesine

¹ İnci San, *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ütopya Yayınevi, Ankara 2003, s. 203

² Mutlu Erbay, *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1997, s. 218

ortam hazırlamalıdır. Eğitimin canlı bir organizma olduğunu unutmamalı, gelişmelere yeniliklere, yaratıcı yönelimlere açık, dinamik bir sürecin bilincinde olmalıdır. Her şeyden önce, güzel sanatlar alanında, çağdaş ve nitelikli sanat eğitimi verme konusunda bilgi çağına uyarlanmış, özgün, özgür, yaratıcı, akılcı, ulusal ve evrensel değerleri özümseyebilip değerlendirmesini yapabilecek kadar bilinçli ve donanımlı bireylere gereksinim vardır.

Zafer Gençaydın'ın ifadesiyle, "İyi bir sanat eğitimcisi, eğitimci kişiliğini, yaratıcı yani sanatçı kişiliğiyle var edebilir ve güçlendirebilir. Yaratıcı olmayan eğitimci, öğrencilerinde ne yaratma heyecanı uyandırabilir ne de bu heyecanı sürekli diri tutabilir. İnsan yaptığı kadar bilir, bildiği kadar anlar, anladığı kadar da anlatabilir ya da öğretebilir."¹Sanat eğitimcisi, öğrencilerine önce sanatçı kişiliği ve kimliğiyle yol gösteren olmalıdır.

Küreselleşme ve enformasyon çağında sanatsal platformda da yeni koşullara, yeni sorunlara, olgulara yönelmek gereği ortadadır. Dünyadaki değişime ve gelişime paralel olarak bireysel ve toplumsal gereksinimler de farklılaşmaya başlamıştır. Şüphesiz sanat eğitimcisi bu değişimin yakın takipçisi olmak zorundadır. "Dış ülkelerdeki sanat eğitim kurumlarını ve görüşlerini saptayarak kıyaslamalı çalışmalar hazırlamak, tümel anlamdaki sanat eğitimine girebilecek her tür malzemeyi dizgesel biçimde toplamak gerekmektedir."²

Çağın gereksinimlerine uygun istem ve beklentilerin çoğalması, sanatsal alanda da çok boyutlu düşünebilmeyi, yeni anlamlandırmalar yapabilmeyi zorunlu kılmıştır. İnsanı biçimlendiren, değiştiren ve geliştiren eğitimcilerin bu anlamda araştırmacı, sorgulayıcı, çözüm üretebilen bireyler yetiştirmesi hedeflenmelidir. Bugünün sanat eğitimcisi ya da sanatçı adaylarından sanatın işlevi ve sınırlarını sorgulayabilen, ulusal değerleri evrensel boyuta taşıyabilen, doğaya ve evrene yeni anlamlar yükleyebilen yapıtlar üretebilmeleri beklenmektedir.

Sanat eğitimcisi, sadece estetik kaygılar taşıyan, görselliğe ve biçimselliğe öncelik tanıyan yapıtlar üretilmesinden ziyade, çok anlamlı okumaları gerektiren, algılama sınırlarını zorlayan yapıtlar ortaya koyulabilmesi için gerekli koşulları sağlayabilmelidir. Sınırsız- sonsuz sayıda üretilebilir, genişletilebilir kavramların biçimlendirilmesinde yeni ifade olanakları kullanılmasına zemin hazırlayabilmelidir. Herhangi bir madde ya da alanla sınırlandırılmaksızın kendini ifade edebilen birey, yaratım isteklerine cevap verebilecek alanı, disiplini, madde ya da biçimi kendisi belirleyebilmelidir. Düşüncelerin gerçekleştirilmesinde herhangi bir sınırlama getirilmemelidir.

Geleneksel sanat eğitim anlayışına alternatif yaklaşımlar geliştirilebilmeli, uluslararası düzeydeki sanatsal etkinlikler, sadece belli bir kesim tarafından değil, sanat eğitimi veren ve sanatçı yetiştiren kurumlar tarafından da yeterince önemsenmeli ve gelişimler takip edilmelidir. Çağdaş eğilimlerle biçimlendirilmesi gereken program ve yöntemler yeniden ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Bu konuda İnci San' a göre, "Evrensel anlamda etkili olmuş ya da ülkemizi yakından etkilemiş yabancı sanat

¹ Gazi Üniversitesinin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme, G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi, 08-09-10 Mayıs 2002, Ankara, s. 28

² İnci San, *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ütopya Yayınevi, Ankara 2003,s. 208

eğitimci ya da eğitim bilimcilerinin klasikleşmiş yapıtlarını Türkçe'ye çevirtmek ya da bunlardan özet çeviriler yaptırmak, yaşayan ve halen dış ülkelerin çeşitli üniversite, sanat akademisi ve yüksek okullarında araştırma, inceleme yapan sanat bilimci, sanat eğitimci ve sanat öğreticilerinin ve kendi eğitimcilerimizin çalışmalarının yakından ve gecikmeden izlenebilmesi için yayınlarının kısa sürede çevirilerini yaptırmak ya da Türkçe çalışmaların yayımlanmasını sağlamak¹ gerekmektedir.

Farklı kültürlerden gelen, farklı dünya görüşü ve yaşam felsefelerine sahip insanlara evrensel bilinç ve kültür vermeyi öngören Küreselleşme hareketlerinin ülkemiz açısından dikkatle değerlendirilip uygulamaya konması gerekmektedir. Ezberci dayalı ve dayatmacı bir eğitim sistemi yerine, öğrenmeyi öğrenen, araştırmacı ve paylaşımcı bireyler yetiştirmek hedeflenmelidir.

Evrensel ve milli değerler, birbirinin alternatifi olarak değil, destekleyici ve güçlendirici olarak görülmelidir. Eğitim alanında, ilk ve orta dereceli okullardan üniversiteye kadar tüm aşamaların içerik olarak zenginleştirilmesi, kalitenin yaygınlaştırılması, gelişmiş ülkelerin gündeminde olan uygulamaların Türkiye açısından değerlendirilmesinin yapılması şarttır. Üniversite ve yüksek okullar, yalnızca ulusal bilgi ağları ile sınırlı kalmamalı, küresel enformasyon altyapısı ile kuşatılmış uluslararası derslikler oluşturulmalıdır. Bundan böyle eğitimci, kültürlerarası etkileşimi iyi gözlemleyebilen, evrensel bütünselliğin içinde kendi ulusal değerlerini yitirmeyen bireyler yetiştirmek zorundadır. Yurt içi ve yurtdışı kültürel ve sanatsal etkinliklere öğrencilerin katılımı sağlanmalı evrensel ölçütte eserlerin sergilendiği müzeler ve galerilerin gezilebilmesi için gerekli koşullar sağlanabilmelidir.

Dünya sanatçıları bir araya getiren ve karşılaştıran bienaller, uluslararası sanatsal etkinlikler ve özellikle Amerika ve Avrupa'da gerçekleştirilen dev organizasyonlara bakıldığında disiplinlerarası sınırların kaldırıldığı, herhangi bir biçim ya da malzemeyle sınırlanılmayan çok anlamlı yapıtlar ortaya konduğu gözlemlenebilmektedir. Resim ve heykel ötesi yeni oluşumları ve alternatif yaklaşımları tartışmaya açabilen, yeni çıkarsamalara olanak sağlayabilen, yerel ve evrensel arasındaki ilgiyi sorgulayabilen görüş ve yaşantı bilincine sanat eğitimcilerine gereksinim vardır.

Düşünen, kurgulayan, sürekli yeniyi ve farklıyı arama çabasında olan 21. yüzyılın eğitimci, duyarlılığı ve sezgisiyle olayları önceden kavrayan, yorumlayan, öneriler getirebilen ve toplumu uyaran bir yapılanışta olmalıdır. Günümüzde sanat eğitimci dendiğinde artık, çağının siyasal, toplumsal, ekonomik ve teknolojik olgularını özümseyen, dünyayı ve insanları tümel olarak algılayabilen, güncel ve uluslararası sanatsal aktiviteleri takip ve tahlil edebilen bireyler akla gelmektedir.

Eğitimci, küreselleşme sürecinde bireyselleşme ve kitleselleşme kavramlarını bir bütün olarak görebilecek ve değerlendirebilecek yeterlikte bilgi ve birikime sahip olmak durumundadırlar. Küreselleşmenin getirdiği sorunların ancak eğitimle üstesinden gelebilen, mücadeleci, sorun çözme yetisine sahip, güçlü ve bilinçli eğitimciler sayesinde küreselleşme süreci daha zararsız yaşanabilecektir.

¹ İnci San, *Sanat Eğitimi Kuramları*, Ütopya Yayınevi, Ankara 2003, s. 207

Kaynaklar:

1. Christophe Aguton, Başka Bir Küreselleşmenin Aktörleri, Çev: Umut Konuş-Burcu Onar, İthaki Yayınları, İstanbul 2005
2. Gazi Üniversitesinin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, 08-09-10 Mayıs 2002, Ankara
3. Gencay Şaylan, Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi, İmge Kitabevi Yayınları
4. <http://sosyalbilimler.atauni.edu.tr/yayinlarcilt3yazi04.htm>
5. İnci San, Sanat Eğitimi Kuramları, Ütopya Yayınevi, Ankara 2003
6. John Tomlinson, Çev: Arzu Eker, Küreselleşme ve Kültür, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2004
7. Kazım Artut, Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara 2001
8. Mahmut Tezcan, Postmodern ve Küresel Toplumda Eğitim, Anı Yayıncılık, Ankara 2002
9. Mutlu Erbay, Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1997
10. Nurcan Törenli, Enformasyon Toplumu ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2004
11. Sezgin Kızılcıkelik, Küreselleşme ve Sosyal Bilimler, Anı Yayıncılık, Ankara 2003
12. Veysel Bozkurt, Enformasyon Toplumu ve Türkiye, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2000